

8 Sparta i Ateny – dwa modele greckich polis

WYMAGANIA WYNIKAJĄCE Z PODSTAWY PROGRAMOWEJ

III. Świat starożytnych Greków.

Uczeń:

2) porównuje organizację społeczeństwa Aten i Sparty oraz formy ustrojowe greckich polis.

Uczeń spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

3) ocenia funkcjonowanie demokracji w Atenach czasów Peryklesa.

CZAS ZAJĘĆ

2 godziny lekcyjne

CELE LEKCJI

Uczeń:

ZNA

- daty: 621 p.n.e., 594 p.n.e., 561–510 p.n.e., 508–507 p.n.e., 462–450 p.n.e.
- postacie: Likurga, Drakona, Solona, Klejstenesa, Peryklesa
- organy władzy w Sparcie
- organy władzy w Atenach

ROZUMIE

- pojęcia: Związek Peloponeski (Symmachia Spartańska), spartiaci, periojkowie, heloci, obywatele, metojkowie, wychowanie spartańskie (agoge), Wielka Rhetra, rada starszych (geruzja), zgromadzenie ludowe (apella), eforowie, strząśnięcie długów, rada czterystu, sąd ludowy (heliaja), rada pięciuset, zgromadzenie ludowe (eklezja), areopag, archonci, strateg, demagog, ostracyzm, ostrakony, izonomia
- rolę wychowania spartańskiego w budowaniu społeczeństwa Sparty
- znaczenie sformułowania *wypowiedź lakoniczna*

POTRAFI

- wskazać na mapie Spartę i Ateny
- określić zadania poszczególnych grup społecznych w Atenach i Sparcie
- dostrzec podobieństwa i różnice między poszczególnymi grupami społecznymi w Atenach i Sparcie
- wskazać plusy i minusy wychowania spartańskiego
- wymienić reformy przypisywane Likurgowi
- omówić zmiany w prawodawstwie i ustroju wprowadzone przez Drakona, Solona, Klejstenesa i Peryklesa

- wymienić ustroje, które panowały w Atenach
- scharakteryzować ostracyzm
- wskazać plusy i minusy demokracji ateńskiej
- wskazać elementy wspólne dla demokracji ateńskiej i ustroju w Polsce po 1989 r.

Materiał realizowany na pierwszej godzinie lekcyjnej

I. WPROWADZENIE

Podajemy temat i główny cel lekcji.

II. ROZWINIĘCIE

Zaczynamy od stwierdzenia, że wśród greckich polis dwie wyróżniały się odmiennymi ustrojami. Były to Ateny i Sparta. Prosimy uczniów o wskazanie tych polis na mapie w podręczniku (M4, s. 85). Omawiamy powstanie Związku Peloponeskiego.

Wspólnie z uczniami charakteryzujemy społeczeństwo Aten i Sparty. W tym celu dzielimy klasę na dwie grupy i rozdajemy instrukcje. ► Uczniowie otrzymują też karty pracy *Sparta i Ateny – dwa modele greckich polis*. ►

Grupa I

Na podstawie podrozdziału *Społeczeństwo Sparty* (s. 84) wymieńcie grupy społeczne żyjące w Sparcie i określcie ich zadania. Następnie w karcie pracy wykonajcie zadanie 1 w części dotyczącej Sparty.

Grupa II

Na podstawie podrozdziału *Społeczeństwo Aten* (s. 89) wymieńcie grupy społeczne żyjące w Atenach i określcie ich zadania. Następnie w karcie pracy wykonajcie zadanie 1 w części dotyczącej Aten.

Sprawdzamy poprawność zadania. Uczniowie uzupełniają brakujące informacje. Powinni dostrzec elementy wspólne między spartiatami i obywatelami Aten oraz między helotami i niewolnikami, a odpowiedź zapisać w zadaniu 2 w karcie pracy. Zwracamy również uwagę na różnice między niewolnikami i helotami.

Przechodzimy z uczniami do zagadnienia wychowania spartańskiego (agoge). Krok po kroku omawiamy życie dzieci i młodzieży w Sparcie.

Dzielimy klasę na trzy grupy i rozdajemy im kartki. Prosimy, aby przeczytali podrozdział *Wychowanie spartańskie* (s. 84–85), a następnie narysowali oś życia młodego człowieka w Sparcie – od urodzenia do ukończenia 30. roku życia. Możemy poprosić uczniów, aby dodatkowo na osi życia narysowali zajęcia spartiaty po odbyciu służby wojskowej, np. założenie rodziny, pełnienie funkcji publicznych.

Po zakończeniu pracy pytamy uczniów:

- Jakie były plusy i minusy wychowania spartańskiego?
- Jak wyglądało wychowanie dziewczynek?
- Skąd wzięto się i co znaczy sformułowanie *wypowiedź lakoniczna*?

Następnie omawiamy ustroje Sparty i Aten. Dzielimy klasę na trzy grupy i rozdajemy instrukcje. ►

Grupa I

Na podstawie podrozdziału *Ustrój* (s. 82) oraz schematu *Ustrój polityczny Sparty* (m3, s. 83) odpowiedzcie na pytania:

- › Jaki ustrój panował w Sparcie?
- › Kogo uznaje się za twórcę ustroju Sparty?
- › Jak nazywa się opracowany przez niego zbiór praw?
- › Jakie organy sprawowały w Sparcie władzę ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą?
- › Jakie były zadania najważniejszych organów władzy w Sparcie?
- › Jaka grupa społeczna zasiadała w danych organach władzy?
- › Jak wybierano organy władzy w Sparcie?

Odpowiedzi zapiszcie na dużych arkuszach papieru lub utwórzcie mapę mentalną, korzystając z aplikacji **miMind**.

Grupa II

Na podstawie podrozdziałów *Kolebka demokracji* (s. 86), *Reformy Solona* (s. 86–87) i *Reformy Klejstenesa i Peryklesa* (s. 87) odpowiedzcie na pytania:

- › Jakie ustroje panowały w Atenach? Uporządkujcie je chronologicznie.
- › Jakie reformy wprowadzili Drakon, Solon, Klejstenes i Perykles?

Odpowiedzi zapiszcie na dużych arkuszach papieru lub utwórzcie mapę mentalną, korzystając z aplikacji **miMind**.

Grupa III

Na podstawie podrozdziału *Demokracja ateńska* (s. 88) oraz schematu *Ustrój polityczny Aten* (m7, s. 89) odpowiedzcie na pytania:

- › Jakie organy sprawowały w Atenach władzę ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą?
- › Jakie były zadania najważniejszych organów władzy w Atenach?
- › Jak wybierano poszczególne organy władzy i kto w nich zasiadał?
- › Czym był ostracyzm?

Odpowiedzi zapiszcie na dużych arkuszach papieru lub utwórzcie mapę mentalną, korzystając z aplikacji **miMind**.

Po przygotowaniu odpowiedzi na pytania grupy po kolei przedstawiają wyniki swojej pracy całej klasie.

Podczas omawiania ostracyzmu prosimy uczniów, aby przeczytali tekst źródłowy (m6, s. 88) i obejrzelili ilustrację przedstawiającą ostrakony (s. 88).

Zadajemy pytania:

- › Dlaczego Ateńczycy stosowali ostracyzm?
- › Jak przebiegała ta procedura?

Następnie uczniowie wykonują zadania 3, 4 i 5 w kartach pracy.

III. PODSUMOWANIE

Zadajemy uczniom pytania:

- › W której polis chcielibyście żyć i dlaczego?
- › Które elementy ustroju Sparty i Aten moglibyśmy zaszczepić w naszym kraju?

METODY KONTROLI

Uczniowie wykonują polecenia 1 i 2 do tekstu źródłowego z podręcznika (m5, s. 87).

ALTERNATYWA

Uczniowie w parach tworzą fiszki w aplikacji Quizlet lub wykonują to zadanie na stronie create.kahoot.it. ▶

PRACA DOMOWA

Czyje reformy, według ciebie, bardziej przysłużyły się demokracji ateńskiej: Solona, Klejstenesa czy Peryklesa? Uzasadnij odpowiedź.

Materiał realizowany na drugiej godzinie lekcyjnej

I. WPROWADZENIE

Podajemy temat (*Porównanie demokracji w Atenach i w Polsce po 1989 r.*) i główny cel lekcji (*Ocenię demokrację ateńską oraz wskażę podobieństwa i różnice między nią a ustrojem Polski po 1989 r.*).

II. ROZWINIĘCIE

Prosimy uczniów, by przeczytali podrozdział *Ocena demokracji ateńskiej* (s. 90) i w zeszytach wypisali plusy oraz minusy demokracji ateńskiej. Następnie prosimy uczniów o przedstawienie wypisanych propozycji.

Zadajemy pytania:

- ▶ Jakie były dwie podstawowe zasady demokracji ateńskiej?
- ▶ Czym była wolność dla mieszkańców Aten? Czy dla wszystkich była taka sama?
- ▶ Czym była izonomia?
- ▶ W jaki sposób obywatele mogli zapewnić sobie równy udział we władzy?
- ▶ Jak z demokracji korzystali obywatele z wiosek oddalonych od Aten?
- ▶ Jak Ateńczycy chronili demokrację?

Po ocenie demokracji ateńskiej możemy poprosić uczniów o utworzenie wirtualnej tablicy z hasłami, które oni kojarzą z demokracją ateńską.

Możemy też założyć konto na stronie [mentimeter.com](https://www.mentimeter.com) i tam stworzyć wirtualną chmurę. Gdy podamy uczniom kod do strony, będą mogli na swoich telefonach wypisać hasła kojarzące im się z demokracją ateńską. Wówczas na ekranie wyświetli się wirtualna chmura haseł stworzonych przez uczniów.

Następnie informujemy uczniów, że dzisiejsze ustroje wielu państw opierają się na demokracji ateńskiej. Rozdajemy karty pracy *Ocena demokracji ateńskiej*. ▶ Wspólnie wykonujemy zadania 1 i 2. Prosimy uczniów, aby przeczytali znajdujące się tam fragmenty Konstytucji RP.

W dalszej części zajęć uczniowie samodzielnie wykonują zadanie 3. Mogą skorzystać z całego tekstu Konstytucji RP (w formie książkowej lub za pośrednictwem strony internetowej [sejm.gov.pl](https://www.sejm.gov.pl) ▶). Po wykonaniu zadania dyskutujemy z uczniami o tym, co zapisali.

III. PODSUMOWANIE

Zadajemy pytanie:

- ▶ Jakie korzyści odnosi państwo, wprowadzając demokrację?

METODY KONTROLI

Uczniowie czytają w podręczniku tekst źródłowy (m8, s. 90) i wykonują polecenie 1 (s. 90).

PRACA DOMOWA

Demokracja ateńska we współczesnym świecie – które elementy demokracji ateńskiej, twoim zdaniem, należałoby zachować?